

PATVIRTINTA

Lietuvos muzikos ir teatro akademijos senato

2025 m. kovo 26 d. nutarimu (posėdžio protokolo Nr. SE-2)

LIETUVOS MUZIKOS IR TEATRO AKADEMIJOS DIRBTINIO INTELEKTO ETIŠKO NAUDOJIMO MOKSLO, MENO IR STUDIJŲ PROCESĖ GAIRĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos muzikos ir teatro akademijos (toliau – Akademija, LMTA) dirbtinio intelekto etiško naudojimo mokslo, meno ir studijų procese gairės (toliau – Gairės) nustato principus ir rekomendacijas akademinės bendruomenės nariams, kaip užtikrinti atsakingą, etišką ir sąžiningą dirbtinio intelekto (toliau – DI) technologijų naudojimą Akademijoje.

2. Gairės parengtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus 2024 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. V-14 patvirtintose Dirbtinio intelekto etiško naudojimo mokslo ir studijų procese gairėse¹ nustatytais rekomendacijomis, ir yra grindžiamos tarptautiniais standartais, apibrėžtais šiuose dokumentuose: UNESCO „Generatyvinio dirbtinio intelekto gairės švietimui ir moksliniams tyrimams“², Europos Komisijos „Dirbtinio intelekto ir duomenų naudojimo mokymo ir mokymosi srityje etikos gairės pedagogams“³, Europos Komisijos „Patikimo dirbtinio intelekto etikos gairės“⁴ ir Europos akademinio sąžiningumo tinklo (ENAI) „Rekomendacijos dėl etiško dirbtinio intelekto naudojimo švietime“⁵.

3. Gairėse vartojamos sąvokos:

3.1. **Dirbtinis intelektas** (toliau – DI) – tai kompiuterinės sistemos, gebančios atlikti užduotis, kurios reikalauja žmogiškojo intelekto. Dirbtinio intelekto sistemos mokomos naudojant didelius duomenų kiekius;

3.2. **Generatyvinis dirbtinis intelektas** (toliau – generatyvinis DI) – tai dirbtinio intelekto technologija, gebanti kurti naują turinį (pavyzdžiui, vaizdus ar tekstą) pagal pateiktas užklausas ar kitaip nurodytus kriterijus;

3.3. **Generatyvinio DI įrankiai** – tai platformos, kuriose įdiegti generatyvinio dirbtinio intelekto modeliai ir kurios leidžia vartotojams naudojant paprastas ir intuityvias sąsajas generuoti tekstą, vaizdus ar kitą turinį.

3.4. kitos Gairėse vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų, Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymuose bei kituose teisės aktuose.

4. DI įrankių pavyzdžiai:

4.1. **Teksto generavimas, programavimas ir kalbos apdorojimas:**

4.1.1. *ChatGPT* (OpenAI) – generatyvinis DI pokalbių modelis tekstui generuoti ir analizuoti;

4.1.2. *Copilot* (Microsoft) – DI asistentas dokumentų apdorojimui ir darbui su Microsoft sistemomis;

4.1.3. *DeepL* – pažangus DI pagrįstas vertimo įrankis su aukšto tikslumo vertimo funkcijomis.

4.2. **Vaizdų ir vaizdo įrašų generavimas:**

4.2.1. *DALL·E* (OpenAI) – DI modelis, generuojantis vaizdus pagal tekstinius aprašus;

4.2.2. *Midjourney* – generatyvinis DI įrankis meniniams ir fotorealistiniams vaizdams kurti;

¹ Dirbtinio intelekto etiško naudojimo mokslo ir studijų procese gairės [V-14 Dėl Dirbtinio intelekto etiško naudojimo mokslo ir studijų procese gairių tvirtinimo](#)

² [UNESCO, Guidance for Generative AI in Education and Research, 2023](#)

³ [European Commission: Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Ethical guidelines on the use of artificial intelligence \(AI\) and data in teaching and learning for educators, Publications Office of the European Union, 2022](#)

⁴ [European Commission, Ethics Guidelines for Trustworthy AI, 2019](#)

⁵ [ENAI, Recommendations on the ethical use of Artificial Intelligence in Education, 2023](#)

4.2.3. *Stable Diffusion* (Stability AI) – atviro kodo generatyvinis vaizdų modelis;

4.2.4. *Runway Gen-2* – DI įrankis vaizdo įrašų generavimui ir modifikavimui.

II. BENDRIEJI DIRBTINIO INTELEKTO ETIŠKO NAUDOJIMO PRINCIPAI

5. LMTA siekia užtikrinti, kad DI naudojimas mokslo, meno ir studijų procese būtų etiškas, atsakingas ir nepažeistų akademinės bendruomenės vertybių. Vadovaujantis tarptautinėmis DI etiško naudojimo rekomendacijomis, nustatomi šie principai:

5.1. Skaidrumas

5.1.1. Visi akademinės bendruomenės nariai, naudojantys DI įrankius akademinėje veikloje, privalo aiškiai nurodyti DI sugeneruoto turinio kilmę, taip pat kokiais būdais ir tikslais DI naudojamas.

5.1.2. Studentų tyrimų ir meno darbuose DI naudojimas turi būti deklaruotas darbo įvade, metodologinėje dalyje, komunikuojant apie meninį projektą ir pan.

5.2. Akademinis sąžiningumas

5.2.1. DI negali būti naudojamas kaip priemonė iškraipyti ir/ar pasisavinti kitų autorių idėjas, tekstus ar meno kūrinius.

5.2.2. Studentai ir dėstytojai, naudodami DI generuotą turinį, privalo jį vertinti kritiškai ir tikrinti faktinį tikslumą.

5.2.3. Bet koks DI generuoto turinio pritaikymas akademiniam darbe turi atitikti autorių teisių apsaugos principus bei Lietuvos Respublikos įstatymus.

5.3. Žmogaus autonomija ir indėlis

5.3.1. DI yra pagalbinė priemonė ir negali pakeisti žmogaus kūrybinio, analitinio ar mokslinio sprendimų priėmimo proceso.

5.3.2. Meno, mokslo ir meninių tyrimų srityse DI turi būti naudojamas kaip tyrimus ir kūrybą papildanti, o ne juos pakeičianti technologija.

5.3.3. Akademinės bendruomenės nariai skatinami savarankiškai reflektuoti apie DI poveikį tyrimams, kūrybai, jų įgyvendinimo procesams ir kultūros laukui.

5.4. Atsakomybė

5.4.1. LMTA bendruomenės nariai, naudodami DI, asmeniškai atsako už su DI pagalba generuotą turinį.

5.4.2. LMTA bendruomenės nariai prisiima asmeninę atsakomybę už su DI pagalba pasiektų rezultatų naudojimą ir jų sklaidą bet kokiuose kontekstuose.

5.4.3. Akademinės bendruomenės nariai privalo naudoti DI sąžiningai ir atsakingai, įvertindami jo patikimumą, teisėtumą ir poveikį.

5.5. Duomenų apsauga ir etiškas naudojimas

5.5.1. Naudojant DI įrankius, negalima kelti ar naudoti konfidencialių ar asmeninius duomenis atskleidžiančių tekstų, įrašų ar vaizdų.

5.5.2. Naudojant DI, privaloma užtikrinti, kad bet kokio pobūdžio naudojimas nepažeistų Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (BDAR) ir kitų su duomenų apsauga susijusių teisės aktų.

5.5.3. Draudžiama naudoti DI įrankius siekiant generuoti dezinformaciją, manipuliatyvų ar bet kokią akademinės etikos principų neatitinkančią turinį.

5.6. Kritinis mąstymas ir skaitmeninis raštingumas

5.6.1. Akademinė bendruomenė skatina akademinės bendruomenės narius ugdyti kritinį požiūrį į DI sugeneruotą turinį, suprasti jo galimus trūkumus ir šališkumus.

5.6.2. DI gali pateikti nepatikrintą ar netikslią informaciją ir turinį, todėl būtina vertinti jų generuotus duomenis kritiškai ir atsakingai.

5.6.3. Akademinė bendruomenė turėtų aktyviai įsitraukti į DI įrankių naudojimo edukaciją ir diskusijas apie jų poveikį meno, mokslo ir studijų procesams.

5.7. Demokratija ir žmogaus teisės

5.7.1. Akademinės bendruomenės nariai, naudodami DI, privalo užtikrinti, kad jo taikymas nepažeistų demokratinių vertybių, žodžio laisvės ir žmogaus teisių.

5.7.2. DI negali būti naudojamas siekiant riboti saviraišką, manipuliuoti informacija ar kurti diskriminuojantį turinį.

5.7.3. LMTA bendruomenės nariai turi teisę nesutikti su visiškai automatizuotais sprendimais, darančiais įtaką jų akademinėi veiklai ar jos vertinimui.

5.7.4. DI prieinamumas ir galimybė juo naudotis turi būti vienoda visiems bendruomenės nariams, nepriklausomai nuo jų socialinės ar ekonominės padėties, lyties ar kitų aplinkybių.

III. DI ĮRANKIŲ NAUDOJIMAS MOKSLO, MENO IR STUDIJŲ PROCESUOSE

6. **Akademinė etika ir autorystė.** DI įrankių naudojimas turi būti aiškiai įvardijamas ir negali visiškai pakeisti autoriaus ir jo kūrybinio indėlio. Studentai, dėstytojai ir mokslo darbuotojai, naudodami DI generuotą turinį, privalo užtikrinti, kad jis atitinka akademinio sąžiningumo bei autorinių teisių nuostatas.

Akademinės etikos komitetas vertins atvejus, kai DI naudojimas kelia akademinio nesąžiningumo riziką arba pažeidžia neturtinių ir/ar turtinių autorių teisių principus. DI sugeneruotas turinys gali būti laikomas akademinės etikos pažeidimu, jei nėra aiškiai deklaruojama, kaip, koku būdu ir koku mastu buvo naudojamas DI. Naudojant DI kaip kūrybinį ar analitinį įrankį, būtina išlaikyti žmogaus autorystės viršenybę, sprendimų autonomiją ir kritinį vertinimą.

7. **Citavimas.** Naudojant DI sugeneruotą tekstą arba jo parafrazę, šis turinys identifikuojamas ir cituojamas panašiai kaip ir kito autoriaus tekstas. LMTA naudojama citavimo tvarka pateikiama LMTA bibliotekos interneto puslapyje.

8. **Naudojimas mokslinėse publikacijose.** Dėl DI generatyvinių modelių naudojimo mokslinėse publikacijose sprendžia patys tyrėjai, laikydamiės akademinės etikos normų ir atsižvelgdami į leidėjo ar finansuotojo nustatytas taisykles ar politiką. Jeigu tokių įrankių naudojimas yra draudžiamas, privalu laikytis leidėjo nustatytų taisyklių ar rekomendacijų.

9. **Naudojimas kūrybiniuose procesuose.** DI gali būti vertingas įrankis muzikos, teatro, šokio, kino ir kitų kūrybinių praktikų srityse, tačiau jis neturėtų eliminuoti žmogaus meninio sprendimo ir saviraiškos. Kaip technologija, DI gali padėti generuoti idėjas, analizuoti kūrybinius procesus ar atlikti techninius veiksmus, tačiau kūrybos esmė išlieka žmogaus interpretacija, estetinis suvokimas, konceptualus mąstymas ir pan.

Meno srityse DI rekomenduojama naudoti kaip eksperimentinę priemonę, leidžiančią ieškoti naujų išraiškos formų. DI generuojamas turinys dažnai tampa medžiaga, kurią menininkas gali modifikuoti, plėtoti ir interpretuoti savo nuožiūra. Taip pat DI įrankiai gali būti naudojami kaip techninės, pagalbinės priemonės.

10. Duomenų sauga:

10.1. DI įrankių naudojimas siejamas su tokiomis kibernetinėmis grėsmėmis kaip duomenų nutekimas, asmens duomenų atskleidimas, neteisingos informacijos pateikimas, bet kokie vaizdai, kuriais pasidalijama internete, gali būti įtraukti į generatyvinio DI apmokymo duomenis, jais gali būti manipuliuojama ir jie gali būti neetiškai naudojami.

10.2. Pagrindiniai žingsniai, siekiant naudotis DI nepažeidžiant duomenų saugos:

10.2.1. Naudojantis DI ir užtikrinant duomenų saugą svarbu laikytis teisės aktu, reglamentuojančių asmens duomenų saugą (Europos Sąjungos Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas, Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas, LMTA asmens duomenų tvarkymo taisyklės ir kt.);

10.2.2. Naudoti tik tuos duomenis, kurie yra būtini, siekiant išvengti perteklinio duomenų rinkimo;

10.2.3. Naudoti anonimizuotus (pašalinama visa informacija, kuri gali tiesiogiai identifikuoti asmenį) arba pseudoanonimizuotus (duomenys užšifruojami arba kitaip slepiama asmeninė informacija, tačiau paliekama galimybė ją atkoduoti esant poreikiui) duomenis;

10.2.4. Naudoti asmeninius duomenis tik gavus aiškų sutikimą;

10.2.5. Į naudojamų DI įrankių platformas negalima kelti konfidencialių duomenų ir (ar) informacijos, įskaitant, asmens duomenis;

10.2.6. draudžiama į naudojamų DI įrankių platformas kelti LMTA tvarkomus duomenų subjektų asmens duomenis;

10.2.7. DI naudotojai turi būti etiški, vengti taikyti užklausas, kurios gali sugeneruoti netinkamą, šališką ar žalingą turinį, siekiant apsaugoti asmens teises ir interesus, nediskriminuoti, nesukelti žalos ir gerbti privatumą;

10.3. Kadangi generatyvinio DI modeliai vis dar nėra visiškai patikimi, t. y. jie išgalvoja faktus ir daro argumentavimo klaidų, studijų ir mokslo procese jie turėtų būti atsargiai naudojami. Tyrėjai ir studentai neturėtų pasikliauti generatyvinio DI pateikta informacija ir ją kritiškai vertinti ir turėtų patikrinti, ar jų naudojami generatyvinio DI įrankiai nepažeidžia jokio esamo teisinio reglamentavimo, įskaitant Europos Sąjungos Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą, Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymą.

IV. ATSAKOMYBĖ

11. Akademinės bendruomenės nariai teisės aktų nustatyta tvarka atsako už netinkamą DI įrankių ir (ar) DI įrankių pagalba sugeneruoto turinio panaudojimą.

12. Studentai, dėstytojai ir tyrėjai yra visiškai atsakingi už savo rankraščio turinį, net ir už tas jo dalis, kurios buvo sukurtos DI įrankiu, ir todėl yra atsakingi už bent kokius publikavimo etikos pažeidimus.

13. Gairėse nustatytų reikalavimų nesilaikymas gali būti pripažįstamas kaip akademinis nesąžiningumas. Akademijoje galimus akademinio nesąžiningumo atvejus nagrinėja Akademijos akademinės etikos komitetas, vadovaujantis Akademijos akademinės etikos kodeksu, šiomis Gairėmis ir Akademijos akademinės etikos komiteto veiklos nuostatais.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

14. Gairės privalomos visiems LMTA akademinės bendruomenės nariams.

15. Gairės tvirtinamos ir keičiamos LMTA senato nutarimu.
